

הרב יוסף קלנר

לגיבורים שלוחינו ושלוחי כלל ישראל לדורותיו הנאחזים בכל מרחבי ארץ-בית-חיינו, אדמת-הקודש, ארץ-ישראל.

בתשובה לדברכם

אתם חשים נרדפים, מופקרים ומושפלים. המציאות היא בלתי-נסבלת - חרדות, סכנות ואי-הודאות של מה ילד רגע. גואה הזעם על הממשלה והצבא: מדוע הם אינם עושים את תפקידם ומגינים עלינו, מדוע הם אינם מסוגלים להשתחרר מן הכפייתיות לרקוד "מה יפית" בפני ה"פריץ" - האמריקני, בריטי, צרפתי, גרמני, רוסי, מצרי, וגם את הפלסטינאי מנסים הם נואשות להפוך ל"פריץ" בין ה"פריצים". ומועלות הטענות: מדוע אנחנו צריכים להתמגן כל העת כאשר הפלסטינים נוסעים להם בביטחה? התקשורת... וההבדלה בין דם לדם...

בכאבים ובקשיים אני, ועוד רבים רבים כמותי, איתכם, גם אם קולם לא נשמע. אך מה שנצרך עכשיו הוא מבט אחר ומעמד-נפש אחר. על-אף הקושי העצום, אנו מוכרחים לעשות מאמץ עליון ולהתעלות ולהכיר את ערך המעשה הגדול אשר הולך ונעשה אתנו בעת הנוראה זאת. זו חובת השעה. לא עת קטנות היא העת הזאת. לא הרגעות והפחת-תקוות-קרובות נבקש, וגם לא נחמות קטנות. מבקשים אנו את האומץ האמיתי שברוממות הרוח שתבוא מרתבת ההשקפה.

כגודלם של האירועים והתהפוכות, הכאבים והסבל, כן גודל המבט, האמונה, וכן גודל העוז והחיים הנדרשים.

אחי תושבי יש"ע, אתם עומדים היום במרכזו של מהלך כביר המתחולל בתודעת העם להעמקת אחיזתנו העצמית והמודעת בארץ. "אם קטון אתה בעיניך, ראש שבטי ישראל אתה".

אמנם הקשיים היום-יומיים המתמשכים איומים, אבל המהפכה - התודעתית - הלאומית גדולה בחשיבותה לאין שיעור.

מוכרחים אנו לחזור אל האמונה-המקורית שלנו, זו שמכוחה יצאנו לישוב את יש"ע, ומגודלה נשקיף על מאורעות הזמן. להתאים את העין האנושית הקטנה שלנו ומבטיה

הארציים והזמניים אל מול המבט הכללי המגמתי הנצח-ישראלי המבחין את המאורעות בקונטקסט של "בשוב ד' את שיבת ציון" – כהסברתו הידועה של רבנו הרב צבי-יהודה ז"ל ל"עין בעין יראו בשוב ד' ציון". לא המבט השטחי, היום-יומי, יעריך את המהלך האלהי שאנו בעיצומו, מבט שכזה יבחין רק בסבל הנורא שבחילול-השם שבהשפלת הכבוד-הלאומי, של המציאות הנוראה של שפך דמם ויתמותם של תינוקות וילדים, רצח אמהות, אחיותנו, אחינו, וחיילנו, ושל שפלות-הדעת וחולשת-הרוח של עמנו, ממשלתנו וראשי-צבאנו. אך אם נשכיל לסגל את המבט הכללי, הפנימי, נבחין במגמת-הדברים, ואולי נצליח להקשיב ולשמוע את קול-ד' הדובר אלינו, למרות, על-גבי, ומתוך המאורעות של השנה וחצי האחרונות.

לא על מנת לחיות בכל מקום שאנו רוצים בבטחה ובשקט, לא זו היתה המטרה הראשית למענה "באנו ארצה". שבנו ל"ציון-בית-חיינו" ומקום מקור תרבותנו בראש ובראשונה למען תקומת-ישראל בארצו כעם-חי, למען חידוש ממלכתו עתיקת-היומין אליה התגעגע מאז חרבה ארצו וגורש מכאן. מתוך ידיעה פנימית ברורה של האומה כולה שבד-בבד עם תקומת מלכותה בארצה, ישו בו לה כל סגולות חייה העתיקות, עוצמתה הרוחנית-מוסרית, נבואתה והאפשרות לשוב ולצעוד במשימת חייה העיקרית – להיות ממלכת-פלא בראש התרבות העולמית. שאישיה אצילי-נפש מורי-התבל, יוצרי ומעצבי ערכיו של העם.

וכלשון התורה: "ממלכת כהנים", "ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לתהלה ולשם ולתפארת" ולמעלה מזה – "ולהיותך עם קדש לד' אלהיך כאשר דבר".

על אף שמטרה זו היא נחלת העם כולו ובאמת רק מכוחה מונעת כל תנועת תחייתו ההסטורית, פועלת היא, כשם שאידיאות תרבותיות פועלות בדרך כלל, באופן עלום ובלתי-מודע. אמנם ברמה המודעת מתפקדת החברה היהודית והישראלית, בחלק מאד ניכר מתנועות "התרבות" שלה למעלה ממאה שנים בתקופה האחרונה, כאילו כל עניינה הוא להתחמק מהתודעה הפנימית הזו, באמצעות כל רעיונות התווה וצורות החיים המשונות מהם אנו סובלים עד היום.

כתוצאה מכך דעכה הציונות ותפיסותיה הביטחוניות והפרגמטיות עד שהגענו למצב הנורא מזה כשלושים שנה, נמצאים אנו בתהליך המוביל לניתוק התודעה הלאומית של העם מארצו, מזהותו וערכיו, והולכים אנו מדחי-אל-דחי אחרי חזיון-התעתועים

של ה"שלום", בשטיפות-מוח אדירות של אנשי אקדמיה, תקשורת, חוק ופוליטיקה, המגבירות את העייפות-הלאומית ואת הסהרוריות הכללית של התחושה שאין ברירה אלא להיגרר לדרך לא דרך זו של הזיה ממלמלת ללא הרף "שלום... שלום...". והדבר התמור-מכל הוא, שחלה נסיגה אפילו ברצון הבסיסי של הציבור להיות לעם זקוף-קומה בארצו או אף להתקיים בכלל כעם, אם הדבר תובע קורבנות.

כל אלה מביאים לאותה הססנות ורפיון של ההנהגה הציבורית במלחמה באויב הפלשטיני, ולכפיפות ולהתרפסות ביחסי-החוץ לסוגיהם, ולכך שמדיניות אנמית שכזו מסוגלת לזכות לאהדה בציבור.

"קץ שם לחושך". זמן ניתן לחילול-השם הזה של ההתנהלות האומללה של מערכות התודעה החיצוניות עד כמה יוכלו הן להנחות אל המהלך הנשגב של תקומת ישראל בארצו. על כן באו ימים הנראים ומוחשים כנוראים מקודמיהם, שתפקידם לאלץ את התודעה הציבורית הרחבה של עם-ישראל לשנות את עמדתה הרוחנית. אך השינוי הזה בלתי-אפשרי הוא ללא הקדמת שינוי המעמד הנפשי. מהלך חיים, שכל התענינותו הוא בחמרנות נהנתנית גסה ההולכת ונהיית פרועה יותר ויותר, אינו מאפשר תשומת-לב לעולם ערכי, לנאמנות לאיזה תוכן או אידיאל.

ואמנם שידוד המערכות הערכיות מתרחש והולך לנגד עינינו. החילוניות כתרבות, כבר פשטה את-הרגל. חוץ מחופש יצרי נהנתני ההולך ונעשה פרוע וגס יותר ויותר, לא ניכר שיש ביכולתה לספק דבר. המציאות החילונית כבר מעייפת את אנשיה. יתכן והיו שמחים להשתנות לא ידעו למה, לו היה להם להיכן לשאת עיניים. כאן תפקידנו האמיתי.

בנקודת מיפנה זו בתודעה הלאומית רוחנית בעם, חלקנו גדול ואחריותנו גדולה עוד יותר.

עד היום הצטיירנו בציבור (לפחות בחלקים חשובים ממנו) כקבוצה שלמען רעיונותיה הלא-רלוונטיים, למען האינטרסים הפרטיים שלה, אינטרסים הקרויים בפיה "כלליים", או "רוחניים", שבאמת מחפים על רעיונות דמיוניים וגם על מגמות פשוטות של בקשת רווחת חיים - אישית, משפחתית, או חברתית - מוכנים הם לעשות מעשים בלתי מוסריים, או בלתי ממלכתיים, ולסבך את "כל המדינה" ב"טריפ" שהיא כלל לא הזמינה אותו - במלחמה. ואמנם זה מה שהיה ניתן לטעות בצבורנו מתוך שלא השכלנו להקים בצד המפעל ההתישבותי הפרגמטי תנועה

רוחנית של אנשי-תורה-ואמונה שתעסוק בחינוך ובהסברה לעם כולו על כל שדרותיו, ותחפור את האפיק בפני זרם תודעתו הפנים-פנימית, להכרת מטרת חייו ומפעליו בהאחוזות בארץ וקיומו הממלכתי. שלא לדבר על חלק מעסקנינו המסבירים את עמדתנו מתוך עמדות תועלתניות ושיקולים ביטחוניים נבובים, אפילו חלק מהרבנים, נוצר-רושם שנמלטים או לניסוחים גלהבים בשפה אמונית שירית פנטסטית, או שמתעסקים בהטלת משמעת הלכתית פסיקתית נחרצת, מה שגורם ל'מקהלות רבבות עמך ישראל' (כאשר נוציא מן החשבון את הסקטור המעוניין בסגנונות האלה) לתחושת אי-רלוונטיות לטיפוסים האלה וממילא לאי-התעניינות בדבריהם.

באה השנה האחרונה ומאורעותיה הקשים, והנה הולך ונדמה שאת אשר לא הצלחנו במשך שלושים השנים האחרונות, מצליחה לעשות עמידתם המופלאה במצוקות של מציאותנו היום-יומית. כי הנה היא הולכת ומסבירה לעם כולו בשפת-החיים, את אשר לא השכלנו לעשות בהבעה ספרותית חינוכית רוחנית. צריך להבחין שאחיותכם האיתנה בארץ עושה רושם בעם כולו. הדברים מתלכדים עם תהליכים תרבותיים עמוקים ההולכים ומשתקעים בלב העם גם באופן בלתי מודע. היחס אל המתנחלים פינה את מקומו מסלידה ותיעוב עמוק להשתאות והערכה הגובלת בהערצה סמויה, שבה גלום מסר תרבותי עמוק וחודר לעם: יש עדיין אנשים מאמינים, יש עדיין ערכים אמיתיים ללכת לאורם. אנשים המוכנים למסירות-נפש בחייהם ואף במחיר חייהם, למען ערכיהם – סימן שלחיים ערכיים יש ערך. סימן שיש בעד מה לחיות. ויתירה מזאת: בהכרח תוביל ההבחנה באופי החיים האמיתי של המתנחלים להכרה במקור לאומי-הרוח והנאמנות לערכים, הבנה שתלך ותחלחל ללב העם, שתודעת האחראיות ביחס לרציפות מסורת דורות האומה, והאמונה בחזון הנביאים – שהם נחלת העם כולו בסתר תחושתו הפנימית – רק בכוחם של אלה ליצור ולקיים את האיכות המופלאה הזו בחברה. מסקנה שביום שתשביל בלב האומה תהיה הרת משמעות ורבת תוצאות.

העם עבר טלטול וזעזוע. מרכז הכובד של החברה הישראלית הועתק ממקומו. אינני בא לטעון שהאחרון שבישראל והנחשלת שבקבוצותיו כבר שינו את דעותיהם ותפיסת עולמם, אבל טלטלה עזה ודאי עברה בכל שדרות העם והכח המניע כגורם חיובי מרכזי לטלטלה זו הוא עז. אומר-החיים של ציבורנו הנחוש, בהתמדת אחיזתו בארץ חיינו.

כלל נקוט בידינו: "עת צרה" – צבאית או פוליטית, כמו כל סבוכי החיים בכלל – הבאה "ליעקב", לא באה אלא כשיקוף של המציאות הרוחנית. שם, במערכי נפשה הפנימיים של האומה נמצא מוקד הבעיה. ומסבבת ההשגחה האלהית העליונה את המציאות החיצונית וסיבוכיה כסימן לזיהויה ולצורך הקיומי לפתרונה של נביקת-הרוח העצמית של האומה. ומתוך כך – "וממנה יושע". קשיים חיצוניים לא באו אלא כדי לחשוף אימוצי-רוח ונשמה נעלים יותר.

יקרה ונפלאה היא רוממות רוח העם המתגלה ומתבררת בעקבות ומתוך הקשיים וההתגברות וההנצלות מהם, אולי אף יותר מן ההצלה הממשית.

יחד עם זאת, מתוך שנשכיל להביט על המגמה הפנימית של המאורעות שב'עת הצרה ליעקב', נדע גם להשקיף במבט אחר על המאורעות עצמם, ולתת את המשקל הנכון למימדים ששטף המאורעות ומצוקת-החיים יש ולא נתנו לנו את מנוחת-הנפש וישוב-הדעת להבחין בהם, ונראה איך ש'ממנה יושע', כלומר איך מתוכה ועל ידה של 'עת הצרה ליעקב' – יושע.

את זה שהקב"ה מוליך את ההסטוריה של מדינת ישראל במהלכים מדהימים, שבהם אף המעשים היותר מזעזעים והפוכים ממגמת הדברים מתגלים לפעמים כמשמשים את המגמה הפנימית, כבר כתב הרב קוק (באורות עמ' לא, כט, לט):

"ובכללות הכל כלל, הכל פועל, לא יחסרו גם כל הכחות השוללים, שגם הם מצטרפים להוציא כלי למעשהו, כמו הכחות החיוביים. והכחות השוללים, שהם מצטרפים אל הכל לעשות את הצביון של המטרה העליונה, שם בעומק ירידתם אורה חיובית עליונה גנוזה". "בנכלי הפוליטיקה, בשגעונות המשתגעים, בערמת הערומים ובישרת לבב הישרים, בחכמת החכמים, בבינת הנבונים, בגבורת הגבורים וברוח החלש של החלשים, בכל, רק יד-האורה העליונה, אור חכמת כל עולמים, רוח ד' נשמת חיי העולם היא מופיעה. והיד נטויה, והזרוע מושלת, 'למשפטיך עמדו היום, כי הכל עבדיך'". "כל המארות, כל הנגודים לברכות ולעזרים יתהפכו".

נקוה שגם בימים האפלים שאנו עוברים נזכה במהרה לחוש ולראות כיצד מנהלת עצת ד' העליונה את מגמותיה "כי אנכי ידעתי את המחשבת אשר אנכי חשב עליכם נאם ד' מחשבות שלום ולא לרעה לתת לכם אחרית ותקוה" (ירמיה כט יא).

אמנם במלחמה גם מתים. ובאמת במלחמה מוכנים אנחנו למות. הנקודה הקשה שאיננו רגילים לה היא, שהגיבורים הנופלים במלחמה של עכשיו הם ילדים, תנוקות, נשים, הורים...

אך שוב צריך לחזור ולהתבונן לא רק בפגיעתה הרעה והמצמררת של המלחמה, אלא גם במגמת קרבותיה ובמה יבחנו נצחונותיה.

נחזור ונכוון את המבט אל היסוד: כאשר אנו נאחזים בארץ זה לא על מנת שנמצא רווחת חיים אישית, ואפילו לא עמ"נ לזכות לקיים את מצוות ישוב הארץ באופן אישי. אלא כדי שעם ישראל ישוב על ידיו ויאחו בארצו. אמנם גם לשלוות החיים בארץ יש חשיבות וצריך לחתור להשיגה, אלא לשלוות החיים אינה אלא אמצעי ולא היא התכלית האחרונה של מציאותנו כאן. נאחזים אנו בכל רחבי ארצנו למטרה אחת: למען תקומת עם ישראל בהוצאת סגולותיו הפנימיות מן הכח אל הפועל בשיחזור חייו הממלכתיים בארצו. זו היא מטרתה האמיתית של המלחמה. וכמו בצה"ל: "משימות לאור המטרה".

אמנם המלחמה קשה. מחיר הדמים הוא נורא. אך דווקא למחיר הדמים יש חלק עצום בהתנערות התודעה הציבורית. גם כאשר מדברים אותם הטיפוסים האומללים המדברים על פינאי ישובי גוש קטיף, למשל, הם אינם מעיזים להעלות על דל שפתיהם, שצריך לפנות את כפר-דרום. רגליהם הקטועות של ילדי משפחת כהן, יתומיהם של מירי וגבי... אין אומץ גם בלב המבולבלים ביותר שבקרבינו להישיר מבט אליהם ולומר "אנו נפנה אתכם גם בעל כורחכם". הם ישתלחו באנשי נצרים, הם לעולם לא יזכירו בקונטקס הזה את אנשי כפר-דרום. היתד התודעתית נתקע עמוק דווקא בגלל מחיר הדם של קדושינו חמודינו, הנשמות הטהורות של אלה שבזכותם ומכוחם אנו "מנצחים" בקרב הנורא הזה על היאחוות תודעת עמינו בארץ בית חייו. יש לנו עוד הרבה יעדים לכבוש. המלחמה הרוחנית תרבותית הזאת רחוקה היא מסיום, למענה כנראה נצטרך לשלם עוד הרבה קורבנות – ד' ירחם – עד שתפקח האומה לגמרי את עיניה. אך אנחנו איתנים. על משמרתנו נעמוד. אם יפול האחד יבואו עשרה במקומו. יחזיקו את הדגל, יאמצו את הרוח. וספינת ישראל תמשיך לחתור אל נמלה העליון.

בקרב הזה הניצחון יושג ע"י עצם התמדת החיים היום-יומיים עם כל הקשיים הנוראים. להמשיך, לא להשבר... לחיות, לבנות, לקנות, למכור, ללמד, לעבוד,

להיות מה שאנחנו בשקט ובבטחה – זו העוצמה. אלה שאינם יכולים לשאת יותר את משא הפחד – שיעברו אל איזור שם יוכלו להחליף כוח. ימשיכו לתמוך מרחוק. יתאוששו – יחזרו, יצטרפו שוב, ויוסיפו כח לגיבורים שנאחזו ולא הירפו. אלה הגיבורים החורקים-שן וממשיכים, הם אלה שיזכרו בגאון לדור לדור בספר חיי האומה, הם אלה שנצח ישראל הנישא בעוז רוחם ישאם עמו ולעד יעמיד את שמם.

אחי אהובי מחבק אני אתכם באהבה והערצה, כולכם כאחד. אינם מודעים לכך, אך קווים נמתחים מגבורת המתיישבים בכפר גלעדי ומדם גיבורי-תל-חי, אל גבורתכם ומסירותכם על כל שעל של אדמתנו כאז גם היום ממשיך להיות מכופר בדם. יישרתם קו עם הדמויות המיתיות שמגזעם צמת כל אופי הגבורה שהקימה את המדינה, אינכם נופלים מהם במאומה, ובכמה מובנים אתם אף עולים עליהם – להיות מסורים לארץ עד תום, גם כאשר נדמה שהעם לא יודע להעריך את מסירותכם – לפעול בגבורה בתקופה שבה הגבורה הופכת להיות אנטי-ערך, זו טהרת האמת הרוחנית, הנקייה במסירותה ואמיצה בחוסנה הפנימי הטהור מכל "נגיעות", ואינה זקוקה לשום סיוע מכל מניע חיצוני, אף לא של עיניים מעריצות תומכות. יהי חלקי עמכם...

לכו בכוחכם זה והושעתם את ישראל
חזק ונתחזק בעד עמנו ובעד ערי אלהינו!